Veiledning til Kopinors medlems-organisasjoner om fordeling av vederlag

Vedtatt av Kopinors styre, sist endret 22. oktober 2025.

1. Innledning

Denne veiledningen er vedtatt av Kopinors styre, i henhold til vedtektene § 6–8. Den tar utgangspunkt i bestemmelsene i åndsverkloven (åvl.) og lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv. (kfl.)

I lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv. angis formålet i § 1:

> *Formålet med loven er å sørge for at kollektiv forvaltning av opphavsrett og nærstående rettigheter håndteres på en ansvarlig, effektiv og åpen måte overfor både rettighetshavere og brukere. Loven skal også sikre rettighetshaveres valgfrihet ved kollektiv forvaltning av rettigheter.*

Medlemsorganisasjonene er omfattet av lovens bestemmelser om forvaltning og fordeling av vederlag i den grad de fordeler og utbetaler rettighetsvederlag (§ 2, 5. ledd).

2. Fordeling av vederlag

I Prop. 53 L (2020–2021) presiserer departementet i kommentar til lovens § 21 om fordeling og utbetaling at de kollektive forvaltningsorganisasjonene

> *så godt som mulig [skal] bestrebe seg på å fordele vederlagene individuelt. Det er opp til den enkelte kollektive forvaltningsorganisasjonen å vurdere hvilke tiltak som må gjøres for å oppfylle kravene i bestemmelsen. (s. 152)*

Kopinors representantskap har vedtatt *«Retningslinjer for forvaltning og fordeling av vederlag»*. Etter disse retningslinjene skal vederlagsmidler som kan knyttes til individuelle rettighetshavere basert på opplysninger om bruken, fordeles individuelt av Kopinor.

Når slike opplysninger ikke foreligger, overfører Kopinor vederlagsmidlene til medlemsorganisasjonene, som er delegert oppgaven med å fordele det resterende rettighetsvederlaget til rettighetshaverne. Medlemsorganisasjonene mottar vederlag for de kategorier rettighetshavere organisasjonen representerer, i samsvar med

inngåtte fordelingsavtaler. Med vederlaget følger ikke annen informasjon enn hvilket avtaleområde vederlaget er innkrevd fra.

Medlemsorganisasjonene er ansvarlig for den videre fordelingen av vederlaget innenfor rammene av lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett. Også medlemsorganisasjonene skal så godt som mulig bestrebe seg på å fordele vederlagene individuelt. Prinsippene for fordeling og bruk av vederlag besluttes av organisasjonens medlemmer. Begrunnelsene bør dokumenteres.

2.1 Fradrag og kollektiv fordeling

Før fordeling til individuelle rettighetshavere kan medlemsorganisasjonene gjøre følgende typer fradrag:

- til administrasjon, knyttet til arbeidet med å fordele vederlag
- til utdanningsmessige, sosiale og kulturelle ytelser, herunder til kollektiv fordeling blant annet i form av stipend.

Fradrag skal stå i et rimelig forhold til organisasjonens ytelser til rettighetshaverne og skal beregnes etter saklige kriterier, jf. kfl. § 20 tredje ledd. Organisasjonene må selv vurdere hvilket fradragsnivå som er rimelig innenfor sitt område.

2.2 Fordeling til individuelle rettighetshavere

Vederlag som gjenstår etter fradrag, skal fordeles til rettighetshavere individuelt. Siden det ikke følger detaljerte data med vederlaget fra Kopinor, kan det benyttes analogier eller kunnskap fra andre områder som grunnlag for fordelingen.

Fordeling til individuelle rettighetshavere skal skje senest ni måneder etter utløpet av året midlene ble krevd inn. Dersom mottaker av vederlag ikke blir funnet, skal opplysninger gjøres tilgjengelig for medlemmene og allmennheten slik det er angitt i lov om kollektiv forvaltning. Tre år etter innkrevingsåret vil slikt vederlag anses å være ikke-fordelbart og vil kunne benyttes etter prinsipper vedtatt av organisasjonen, slik departementet har fastslått i Prop. 53 L (2020–2021) :

> *Etter departementets syn bør det være opp til årsmøtet å beslutte dette. Det innebærer at årsmøtet kan vedta generelle prinsipper om at ikke-fordelbare midler kan fordeles kollektivt. (s. 68)*

3. Utenforstående rettighetshavere

Vederlaget som fordeles til kategorier av rettighetshavere gjennom medlems-organisasjonene, er i hovedsak innkrevd etter åndsverklovens regler om avtalelisens, jf. åvl. § 64. Det den enkelte medlemsorganisasjon bestemmer om fordeling av vederlaget, er bindende også for rettighetshavere som ikke representeres av organisasjonen.

I fordeling og bruk av vederlagsmidler skal organisasjonen likebehandle medlemmer og ikke-medlemmer, slik det fremgår av åvl. § 64:

> *Utenforstående opphavere skal ha samme rett som organiserte til å få del i midler og goder som utdeles fra eller som vesentlig er bekostet av vederlaget.*

En tilsvarende rett gjelder utenforstående utgivere.

Også en uorganisert utenlandsk statsborger kan være en utenforstående rettighetshaver i denne sammenhengen, f.eks. dersom vedkommende er bosatt i Norge eller har en vesentlig tilknytning til Norge gjennom sitt arbeid.

Det må påses at kunngjøring om tildeling og annen bruk av vederlagsmidler når ut til både medlemmer og ikke-medlemmer.

Utenforstående rettighetshavere som kan sannsynliggjøre at eget verk er brukt i medhold av en avtalelisensavtale, kan kreve vederlag fra Kopinor innen tre år etter utløpet av det året bruken fant sted, jf. åvl. § 64 annet ledd. Hvis et slikt krav imøtekommes, vil Kopinor kunne kreve at det utbetalte vederlaget tilbakebetales fra (eller motregnes mot vederlag til) den medlemsorganisasjonen som er nærmest til å kunne representere den aktuelle rettighetshaveren.

4. Godkjenning og rapportering

Medlemsorganisasjonene skal være registrert hos Patentstyret (kfl. § 52). Kopinor har besluttet at medlemsorganisasjonene skal utarbeide årlig åpenhetsrapport om bruken av vederlagsmidlene (kfl. § 36, jf. § 2 sjette ledd). Denne kan inngå i årsmeldingen og skal godkjennes av organisasjonens medlemmer, f.eks. av årsmøtet. Rapporten skal oversendes Kopinor innen 1. september og vil deretter bli gjort tilgjengelig på Kopinors nettsider.